

## Tradities Heerlen

1. Barbaraviering. Viering voor de heilige Barbara, patroonheilige voor de mijnwerkers. Wordt elk jaar op 4 december gehouden voor oud mijnwerkers en hun familie, en daarnaast betrokkenen en belangstellenden. Bij de viering wordt een zgn. koempelmis gehouden. De mijnwerkers noemden elkaar 'koempel' (Nederlands: koppel), dat kameraad, collega, betekent. Omdat mijnwerkers zich goed bewust waren van het gevaar dat het vak met zich meebracht, was de kameraadschap vooral ondergronds heel belangrijk en groot. Er zijn in Heerlen, maar ook de grotere regio Parkstad en de westelijke mijnstreek tal van initiatieven om het mijnverleden levend te houden. Zij zijn verenigd in Platform de Mijnen ([www.demijnen.nl](http://www.demijnen.nl)).
2. Carnaval. Heerlen heeft een stuk of 20 carnavalsverenigingen die allen tijdens de carnavalsperiodes bijdragen aan een groot carnavalsfeest. Enkele daarvan zijn verenigd in de federatie Heerlende carnavalsverenigingen. Speciaal in Heerlen wordt de carnavalsviering al sinds 1949 ingeluid door een tocht van de 'Blauw Sjuut'. In het Heerlense stadsdeel Hoensbroek is het unieke 'Kowrenne' op de Markt bekend, waarmee 'd'r Breuker Vastelaovend' op de donderdag voor carnaval wordt geopend. Het 'Kowrenne' komt alleen in Hoensbroek voor en is een eigen idee van Hoensbroekenaren. Daarbij knutselen groepen met draad en papier-maché een koe, waarmee ze op een carnavaleske manier met elkaar op de Markt strijden. Carnaval is van oudsher (middeleeuwen) een feest dat aan de vooravond van de vastenperiode werd gevierd. Nog één keer kon men feestvieren, eten en drinken om daarna vanaf Aswoensdag de rooms-katholieke vastentijd in te gaan als voorbereiding op Pasen. Nog steeds wordt onder andere in Heerlen het carnavalsfeest uitbundig gevierd. De verkleedpartijen die tijdens carnaval nog steeds traditie zijn, gaan terug op een omkeringritueel: tijdelijke opheffing van sociale ongelijkheid, het instellen van een korte periode van chaos en door het volk gekozen heersers (Prins carnaval en zijn raad van elf), waar in Heerlen een officiële sleuteloverdracht in het stadhuis mee gepaard gaat. Nog steeds zijn dit elementen van deze levende traditie. Informatie over het historische carnaval in Heerlen is te vinden in het Rijckheyt, het centrum voor regionale geschiedenis van Heerlen en omgeving.
3. Kermis. Twee keer per jaar wordt er in Heerlen-centrum een kermis georganiseerd. Dat is in het voorjaar (juni) en in het najaar (oktober). In de Heerlense wijken worden daarnaast ook nog eigen kermissen georganiseerd. Kerstmis was vroeger het kerkfeest, oftewel hét hoogtepunt van het kerkelijke jaar. Het feest is in de Heerlense regio waarschijnlijk al in de negende eeuw ontstaan ter herdenking van de stichting van de kerk. Kermis hoorde bij het voorjaar. Het was een welkom vermaak na een periode van hard werken om de oogst binnen te halen. Na de instelling van het sacramentsfeest met de bijbehorende sacramentsprocessie in de dertiende eeuw kwam er in veel plaatsen een tweede kermis. Een hoogtepunt tijdens de kermis was de 'bronk', een processie die je nu nog ziet. Rondreizende speellieden, jongleurs en waarzeggers vertoonden op het kermisterrein hun kunsten en werden allerlei volksspelletjes georganiseerd, zoals mastklimmen, zaklopen, kikvorskruien, potslaan, sprietlopen en tonsteken. Ook was er muziek en dans. En natuurlijk (vanaf de 18<sup>e</sup> eeuw) een carrousel, die je nu nog steeds op de kermis kunt bewonderen. Informatie over het vroegere kerkfeest, of kermis, in Heerlen is te vinden in het Rijckheyt, het centrum voor regionale geschiedenis van Heerlen en omgeving.
4. Eiertietschen. Op witte donderdag wordt in het Heerlense Welten het zogenaamde 'eiertietschen' georganiseerd. In een café in de wijk komen bewoners bij elkaar om een wedstrijd paaseieren stukslaan te houden. Degene wiens ei heel blijft, is de winnaar.
5. Braderie in Hoensbroek. Elk jaar komen er zo'n honderdduizend bezoekers af op de grote braderie in het Heerlense stadsdeel Hoensbroek. Orkesten en artiesten laten hun kunsten zien, maar er is ook ruimte zat voor kraampjes en attracties. De braderie is in 2010 voor de 39<sup>e</sup> keer georganiseerd. Dit populaire volksfeest is de grootste braderie onder de grote rivieren. De term 'braderie' gaat terug op het uit de middeleeuwen stammende braderijen waar haring en vlees werden gebraden met het doel deze etenswaren aan de man te brengen. Nog steeds is op dit evenement een hoop te doen, maar zeker ook te eten!

6. Processie van de Zwarte Madonna van Czestochowa. De Zwarte Madonna van Czestochowa is de patrones van de Polen. Sinds 1950 trekken Polen die (veelal dankzij de mijnen) in Limburg zijn komen wonen naar een replica van de Zwarte Madonna van Czestochowa in de kerk van O.L. Vrouw Maagd der Armen te Hoensbroek-Mariagewanden. Dit gebeurt altijd op of de zondag na 15 augustus. De replica is destijds door de Polen meegenomen naar Limburg. Op zondag 7 mei 1950 werd om 15.30 uur de Zwarte Madonna vanuit het zusterklooster in processie naar de kerk van Mariagewanden gedragen. Vanaf die tijd is deze kerk voor Polen in Limburg een bedevaartsoort. Ieder jaar komen zij, veelal nog in oude klederdracht, hier vanuit heel Limburg op bedevaart. In de eerste jaren van de processie was het zo druk dat men tot buiten de kerk stond. De afgelopen decennia is het aantal bedevaartgangers geleidelijk afgenomen, vooral omdat voor de jongere generaties de band met Polen steeds losser is geworden. De mis wordt echter nog steeds vrijwel geheel in het Pools opgedragen, al worden de laatste jaren ook wel stukken in het Nederlands opgedragen. Opmerkelijk feit is dat jonge Polen die zich recent in Nederland gevestigd hebben vaak wel aan de bedevaart willen deelnemen.
7. Heerlense stormen. Eens in de 4 à 5 jaar wordt er op de open monumentendag een spiegelgevecht gehouden tussen twee groepen van de schutterij. Dit wordt het Heerlense stormen genoemd.
8. Bloemenmarkt. Op hemelvaartsdag wordt er elk jaar een bloemenmarkt georganiseerd in het centrum van Heerlen.
9. Knappentag - Eigenlijk een Euregionale traditie, die in 2007 in Heerlen plaatsvond. Het Schalmeykorps is in 1933 opgericht door mijnwerkers. Daarom wilden zij met hun 75-jarig in 2007 jubileum iets tastbaars doen om de mijngeschiedenis levend te houden. Ze haalden de internationale Knappentag, een herinneringsdag met het doel om de werker van weleer te eren en te gedenken, naar Heerlen. Deze dag wordt wisselend in België en Duitsland jaarlijks georganiseerd. Er is een gevarieerd programma en het feest is toegankelijk voor iedereen. Het is echter een speciale traditie voor oud-mijnwerkers. Ook hoort er een heilige mis bij dit herdenkingsfeest. Het Nederlands Mijnmuseum in Heerlen geeft medewerking aan de organisatie van deze dag.
10. Schuttersfeesten. Zowel Koninklijke schutterij St. Sebastiaan in het Heerlense stadsdeel Heerlerheide als Schutterij Sint Sebastianus uit het centrum van Heerlen organiseren elk jaar hun schuttersfeesten. Dit is een feestelijk evenement met muziek, eten en drinken en natuurlijk; schieten!
11. Sint Maartensviering. Uit het parochiearchief blijkt dat dit feest op 10 november 1950 voor de eerste maal in de Heerlense buurt Welten-Benzenrade is georganiseerd. Nu wordt het nog steeds elk jaar op deze tiende november gevierd. De kleding die daarbij gebruikt wordt is van carnavalsvereniging "De Vlavrèters". Uit het archief van de carnavalsvereniging blijkt dat deze viering jaarlijks honderden mensen trekt. Er worden onder begeleiding van de muziekvereniging speciale Sint Maarten liedjes gezongen, snoep opgehaald en gezamenlijk in lampionnenoptocht naar het grote vuur gelopen.
12. Riddertoernooi. Elk jaar organiseert Kasteel Hoensbroek, een kasteel in het Heerlense stadsdeel Hoensbroek, een groots Riddertoernooi. Dit evenement staat helemaal in het teken van de oorspronkelijke bewoners van het kasteel, de ridders. Er wordt een echt toernooi georganiseerd waar Ridder Hoen van het kasteel de strijd aangaat met uitdagers. Daarnaast is er een ridderkampement, boogschieten, een middeleeuwse herberg en een middeleeuwse markt met kraampjes en muziek.